

майбутній період часу, так і розробці реальних форм взаємодії служб при виконанні запланованих між собою, а також з іншими державними органами і громадськими формуваннями, заходів. При цьому доцільним є встановлення персональної відповідальності керівників служб за реалізацію намічених заходів.

Щодо перспективних заходів удосконалення правоохоронної практики на цьому напрямку слід вказати на такі заходи:

- удосконалення відомчої нормативної бази, створення матеріалів аналітичного та методичного характеру з питань розслідування наркозлочинів;
- вжиття заходів до забезпечення галузевих підрозділів відповідною технікою, спецзасобами;
- створення автоматизованих інформаційно-пошукових систем з багатоплановими можливостями у сфері боротьби з наркозлочинністю;
- визначення основних напрямів роботи на перспективу;
- виявлення ресурсів для цільового організаційного, інформаційного, оперативно-розшукового і матеріально-технічного забезпечення районів з високим ступенем наркотизації і складною криміногенною обстановкою;
- здійснення контролю за створенням галузевих структурних підрозділів на місцях і виконанням ними своїх функціональних обов'язків;
- організація взаємодії між органами поліції, що обслуговують території зростання транзиту і вживання наркотиків;
- організація координації діяльності різних підрозділів при проведенні спільних заходів з викриття злочинних груп, що мають міжрегіональні зв'язки, і по здійсненню профілактичних заходів на транспорті (повітряному, морському, річковому, автотранспорті);
- розробка і формування комп'ютерного банку даних про незаконний обіг наркотиків на республіканському та міжнародному рівнях;
- створення (за прикладом США, Канади та інших країн) спеціальних мобільних підрозділів, оснащених новітньою технікою, методиками та безпечними технологіями по боротьбі з незаконними посівами наркотичних рослин;
- постійне поглиблення, розширення і удосконалення взаємодії органів нацполіції з підрозділами митниці, Служби безпеки, військовими частинами, прикордонниками;
- надання методичної допомоги територіальним органам;
- вивчення, узагальнення та впровадження в практику позитивного зарубіжного досвіду.

Одержано 08.10.2017

УДК 343.98

Андрій Анатолійович ГЛІЄВИЙ,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
факультету № 6 Харківського національного
університету внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-3493-8964>

ПРОБЛЕМИ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ОДОРОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Криміналістичний аспект орієнтує слідчого на використання всіх слідів злочину, як матеріальних, так і ідеальних, залишених будь-якими об'єктами живої і неживої природи.

Основне завдання криміналістичної одорології полягає в ідентифікації злочинця, який залишив запахові сліди на місці скоєння злочину. Крім того сфера застосування методів кінологічної одорології більш широка та інформація що отримується за допомогою цих методів використовується для вирішення, також і діагностичних завдань, в тому числі, щодо злочинів, вчинених в умовах неочевидності.

В таких країнах колишнього СРСР, як Республіка Білорусь, Литва, Російська Федерація та низки інших зарубіжних країн (Бельгії, Голландії, Данії, Нідерландах, Німеччини, Польщі, Словенії, Угорщини, Чехії та ін.) проводяться одорологічні дослідження, у процесуальній формі призначається одорологічні експертизи, висновок якої використовується в якості джерела доказів у кримінальних провадженнях [1].

Цікаве вирішення проблеми надання процесуального статусу результатам одорологічної ідентифікації знайшли в Угорщині, де перелік слідчих дій, передбачених кримінально-процесуальним законом, був доповнений одорологічним експериментом.

Подальша розробка проблем криміналістичної одорології, можливо, приведе до встановлення особи за запахом без застосування собаки-детектора – за допомогою спеціальних приладів (розробка принципів дії таких приладів належить до компетенції біоніки, хімії, кібернетики та інших галузей знань).

Аналіз спеціальної літератури та результатів вивчення слідчої та експертної практики в Україні, дозволяє виділити комплекс проблем, пов'язаних з криміналістичним одорологічним дослідженням:

По-перше, до теперішнього часу дискусійним є питання про можливість віднесення одорологічного дослідження до криміналістичної експертизи. Окремі вчені вважають, що одорологічне дослідження слід розглядати в якості самостійної слідчої дії – «оперативно-слідча вибірка» [2, с. 160].

По-друге, діючий в Україні кримінальний процесуальний кодекс не передбачає одорологічну вибірку за допомогою собаки-детектора, як, слідчу (розшукову) дії.

По-третє, в Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженій наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5, не вказана в існуючих видах та підвидах одорологічна вибірка як експертиза [3].

Проте, в Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України, затвердженій наказом Міністерства внутрішніх справ України від 01.11.2016 № 1145, вказані вимоги до підготовки службової собаки-детектора для проведення одорологічної ідентифікації, а одорологічну вибірку здійснюють відповідні посадові особи Національної поліції України. Результати вибірки викладаються в акті про застосування службового собаки [4].

Оскільки результати процесуальної дії актом про застосування службового собаки не оформлюються, то можна дійти висновку, що вказана вибірка не є процесуальною дією.

Виходячи з усього вищесказаного, необхідно констатувати, що кінологічна вибірка може бути використана лише в якості орієнтуючої інформації, розглядається як оперативно-розшуковий захід, в силу чого результатам такого застосування не надається значення джерела доказів.

Зазначимо що, на законодавчому рівні ігноруються данні наукових досліджень вітчизняних науковців. Так, у 2003 році в Національній академії внутрішніх справ України В. Д. Басай захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук по темі «Основи криміналістичної одорології». В цій роботі були розглянуті та вирішені методичні, організаційні та правові проблеми судово-odoroлогічної експертизи. В додатках був розроблений та викладений проект висновку одорологічної експертизи, проект протоколу одорологічної експертизи, розглянуто коло питань, що вирішується судово-odoroлогічною експертизою [5].

Таким чином, повноцінне використання запахових слідів під час розкриття кримінальних проваджень можливо лише при вирішенні вище викладеного розуміння проблеми. Вважаємо, що криміналістична одорологічна експертиза повинна отримати офіційне закріплення в кримінально-процесуальному законодавстві а результати судово-odoroлогічної дослідження можна буде використовувати як повноцінні докази у кримінальному судочинстві.

Список бібліографічних посилань: 1. Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Курс лекцій з криміналістики. Основи одорології / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. 56 с. 2. Абудлкарамова Е. Р., Яние М. Г. Одорология: проблемы и перспективы. *Проблемы права*. 2010. №1. С.159–162. 3. Про затвердження Інструкції про

призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: наказ М-ва юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> (дата звернення: 10.10.2017). 4. Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України: наказ МВС України від 01.11.2016 № 1145. *Офіційний вісник України*. 2017. № 4. Ст. 158. 5. Басай В. Д. Основи криміналістичної одорології: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2003. URL: <http://uchebana5.ru/cont/2297856-p6.html> (дата звернення: 02.10.2017).

Одержано 13.10.2017

УДК 343.98

Влада Олександрівна ГУСЕВА,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри криміналістики

та судової експертології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8614-1573>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ПОСЯГАНЬ НА ЖИТТЯ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Зміни в сучасному українському соціумі, його економічній, політичній, духовній сферах закономірно впливають на процес формування нових взаємовідносин між державою, її інституціями та громадянським суспільством. Це стосується й такого державного інституту, як правоохоронні органи. Їх діяльність спрямована на попередження порушень правових приписів, цивілізоване розв'язання конфліктів, зміцнення правопорядку. Результативність такої діяльності на сьогоднішній день знижена, внаслідок негативних змін що відбуваються у політичних, економічних, суспільних і правових інститутах нашої держави. Істотною ланкою в ланцюзі названих причинних факторів є злочини, проти авторитету органів державної влади у сфері правоохоронної діяльності. Зокрема, значного поширення набувають кримінальні правопорушення, передбачені ст. 342, 343, 345, 347, 348, 349, 350, 352, 353 КК України [1], що виражаються у посяганнях на життя, здоров'я, майно працівників правоохоронних органів і членів їхніх сімей тощо. Розкриваність цих злочинів за статистичними даними залишається досить низькою. Це пояснюється недоліками в практичній діяльності правоохоронних органів і в слабкості теоретичних досліджень взаємодії правоохоронних органів як між собою, так і з експертними підрозділами.

Використовуючи власні юридичні знання, а також знання з інших галузей, слідчий вже під час огляду місця події може правильно зрозуміти обставини справи і спрямувати розслідування у вірному напрямку. Проте в оптимізації цього процесу важливу роль відіграє повноцінне застосування сучасних досягнень науки і техніки, які становлять зміст категорії спеціальних знань. За сучасною юридичною доктриною спеціальні знання – це знання не загальновідомі, які не мають масового поширення, якими володіє обмежене коло фахівців. Спеціалістом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок (ст. 71 КПК України) [2]. Тому застосування спеціальних знань у стадії досудового розслідування базується, насамперед, на залученні до процесу розслідування спеціаліста й експерта, тобто осіб, які володіють такими спеціальними знаннями та навичками.